

VOETSCHRABBERS

De voorgangers van de huidige bewindvoerders op het Gentse stadhuis waren van geen kleintje vervaard. Ze bekommerden zich werkelijk om alles. Zeker als het er op aan kwam reglementen uit te vaardigen, maakten ze lange werkuren. Getuige het reglement op de voetschrabbers, in het Frans nogal onsmakelijk *decrottoirs* genoemd. In de uitgave Stad Gent. Verordening op de wegenis, de bouwwerken en de woningen. 15 feb. 1898, vinden we onder 'voetschrabbers' (artikel 25) volgende bepaling: 'De voetschrabbers moeten van rondenvorm zijn, in den voormuur vastgeklonken en gelijkvormig aan het model door het college bepaald; hun uitsprong mag de 5 centimeters niet te boven gaan'. In identieke bewoordingen wordt dat herhaald in de uitgaven van dat zelfde reglement in 1912 en 1928.

Geen enkele overtreding, hoe onbenullig ook, ontsnapte aan het waakzaam oog van de stadsdienaren en ze traden streng op. Dat mocht de heer Jan Vermander wonend aan de Frère-Orbanlaan in 1931 ondervinden. Hij werd betrapt op het plaatsen van een schrabber (schreper) die bijna dubbel zo ver uit de muur stak (9cm) dan toegelaten (5cm). De beteugeling was niet om mee te lachen: dat kon enkel als 'gedoogzaamheid' (*tolérance*), wat betekent dat dit geduld (gedoogd) werd als er daarvoor jaarlijks een cijns (een per definitie onveranderlijk bedrag) van 10 frank gestort werd in de stadskas. Dat zien we op het hierbij afgebeelde uitvoerige document (afb. 1). De betaling kon gebeuren met behulp van de tot voor enkele tientallen jaren welbekende takszegels. Bestaan die nog?

Her en der vinden we de voetschrappers aan onze iets oudere huizen. Sommige lijken niet te beantwoorden aan de voorgeschreven 'rondenvorm'. Moest daarvoor ook een taks als gedoogzaamheid betaald worden? Bij (ver) nieuwbouw verdwijnen ze meestal. Sommige exemplaren worden met zorg in stand gehouden als klein sierraadje, maar het zijn al te dikwijls verwaarloosde stukjes klein erfgoed, behorend tot wat in het Frans beeldend heet 'le petit patrimoine'. In 1997 lanceerde het olijke kunstenaarscollectief BarBa-Belge (Joseph Van Acoleyen, Peter De Duffeleer) een actie met als titel 'Plamuur het gat met je cultuur'. Iedereen werd opgeroepen een kunstwerkje in een schrapernis te plaatsen. Van Acoleyen schatte (uit de losse pols?) het aantal voetnissen in Gent op zo'n 2000 (De Streekkrant, 24 feb. 1997, knipsel in DSMG collectie 'In het straatbeeld'). Of de oproep toen succes kende, is ons niet bekend, maar anno 2017 werkt hij blijkbaar nog altijd door (afb. 2 en 3).

We reproduceren hierbij een kleine fotoreportage (afb. 2 - 10) in de hoop dat dit er toe kan bijdragen hier en daar een voetschraper te behouden en in eer te herstellen.

De redactie

N° 633

STAD GENT
5e BUREEL

Zitting van 16 Juni 1931 19
Séance du

VILLE DE GAND
5e BUREAU

Gedooorzaamheden
Voetschrappers

Tolérances
Décrottoirs

HET COLLEGE VAN BURGEMEESTER EN SCHEPENEN,
LE COLLÈGE DES BOURGEMESTRE ET ÉCHEVINS,

Aangezien is vastgesteld dat aan het huis
n° 56 Orbanlaan 56

toebehoorende aan M. Vermander Jan
wonende aldaar

een voetschrapper is geplaatst, een uitsprong hebbende
van 0 m 09 — op den naakten gevelmuur;

Gezien art. 25 van de Verordening op de
Wegen, Bouwwerken en Woningen, van 21° Novem-
ber 1912, dat slechts een uitsprong toestaat van 0 m 05;

Gezien het advies van den Technischen dienst;
Gezien het besluit: * Vergunningen en Gedoo-
zaamheden * van 4° November 1929 (volgn^o 14).

Attendu que la maison

appartenant à M.
demeurant

est pourvue d'un décroittoir, faisant saillie de 0 m
sur le nu du mur de la façade;

Vu l'art. 25 du Règlement sur la Voirie, les
Constructions et les Habitations du 21 novembre 1912,
qui ne tolère qu'une saillie de 0 m 05;

Vu l'avis du Service technique;
Vu l'arrêté: * Concessions et Tolérances * du
4 novembre 1929 (n^o d'ordre 14);

BESLUIT:
ARRÊTÉ:

Art. 1. — De tegenwoordige buitengewone
uitsprong wordt enkel ten titel van gedooorzaamheid
geduld en zal dus te allen tijde kunnen ingetrokken
worden, zonder aanleiding te kunnen geven tot het
betalen, door de Stad, van de minste vergoeding. Aan
den eisch van het College zal op eerste aanzoek worden
voldaan.

Art. 2. — Als erkenning der gedooorzaamheid bij
dit besluit verleend zal door den verkrijger, opvolgers
of teehelbenden, tekenen jare, in de Stadkas
worden gekwetten, te rekenen met 1° Januari 1900
een en dertig eenen cijns van 10,00FRANK.
De storting zal worden verricht op voorhand.

Afschriften van het tegenwoordig besluit zullen,
voor beleid en ter inlichting, overgemaakt worden aan
M. den Stadswegeninspecteur, M. den Hoofdpolitic-
commissaris en aan den verkrijger. Bovendien zal een
exemplaar bewaard blijven op het 5e Bureau (Open-
bare Werken), terwijl het origineel en den bundel
zullen gerangschikt worden op hetzelfde bureau, na
inschrijving in het Register der Gedooorzaamheden en
na inlichting van het 2e Bureau (Rekenenschap) en voor
benaarstiging.

Art. 1. — La saillie extraordinaire n'est tolérée
qu'à titre de pure tolérance et pourra donc être
retrécie à toute époque, sans pouvoir donner lieu au
paiement de la moindre indemnité de la part de la
Ville. Il sera obtempéré à l'ordre du Collège à la pre-
mière réquisition.

Art. 2. — En reconnaissance de la tolérance
accordée par le présent arrêté, il sera acquitté dans
la Caisse communale par l'impétrant, ses succes-
seurs ou ayants droit une redevance annuelle de
FRANCS. Le versement sera effectué
chaque année par anticipation, ce à partir du 1er janvier
1900 trente

Expéditions du présent arrêté seront transmises,
pour gouverne et information, à M. l'Inspecteur de
la Voirie communale, à M. le Commissaire de police
en Chef et à l'impétrant. En outre, un exemplaire
sera conservé au 5e Bureau (Travaux publics), tandis
que l'original et le dossier seront classés au même
bureau après inscription au Register de Tolérances et
après information du 2e Bureau (Comptabilité) et pour
diligences.

DE GEMEENTESSECRETARIS,
Le Secrétaire communal,

(w. g. — s^e) Norro

HET COLLEGE VAN BURGEMEESTER EN SCHEPENEN,
Le Collège des Bourgmestres et Echevins,

(w. g. — s^e) V. arpentier

Voor gelijkvormig afschrift: Pour copie conforme:
De Gemeentesecretaris, — Le Secrétaire communal,

Afb. 1. Uittreksel uit het reglement 'vergunningen en gedooorzaamheden' van 21 november 1912 gebruikt om de cijns kenbaar te maken en te betalen (Documentatiecentrum DSMG, Groot Begijnhof 46, 9040 Sint-Amandsberg, schenking Guy Beyaert).

Afb. 2. Het meest voorkomende type met gietijzeren omranding. Hier met een nu intussen weggenomen invulling door Sergei Andrejev (Bomastraat, foto 2016).

*Afb. 3. Ook om dit juweeltje van Sergei in origineel te bewonderen moest je naar de Bom-
straat (foto 2016).*

Afb. 4. Fraai geflankeerd met een door straatartiest Pol Cosmo getekend, uitgeknipt en geplakt fantasie-insectje (Leiekaai, 2017). Je vindt die beestjes her en der in de stad, maar ze verbleken en zullen snel verdwijnen vanwege het vergankelijke materiaal (papier).

Afb. 5. Al iets meer versierd en door de huiseigenaar voorzien van een paar Delftse tegeltjes (Sint-Katelijnestraat, 2017).

Afb. 6. Heel eenvoudig en met een spontaan gevormd boeketje herfstbladeren (Steendam, 2017).

*Afb. 7. Hoogversierd exemplaar in neo-roccoco (?) stijl
(Baudelostraat, 2017).*

Afb. 8. Het straatgroen maakt van dit exemplaar in moeilijk te bepalen stijl een fris kleinood (Nieuwbrugkaai, 2017).

Afb. 9. Beslist onreglementair (Visserij, 2017).

Afb. 10. Citadellaan (2017). Duurzaam resultaat van de Barbabelge oproep van twintig jaar geleden? Of is dit een variante van het saaie bordje 'Opgepast! Gevaarlijke hond' ...

Afb. 11. Henegouwenkaai 41, Sint-Jans-Molenbeek 2017, onderaan de straatgevel van het MiMA Visual Arts museum. Bij gebrek aan een versierbare voetschrapernis dan maar even een klein kunstwerkje, dat al even weinig opgemerkt wordt als de voetschrapers.